

תאגידיים במשפט הפלילי – האם ניתן להטיל על תאגיד צו מבחן או צו לתועלת

הציבור?

דנ"פ 8062/12 מדינת ישראל המשרד להגנת הסביבה נ' חברת נמלי ישראל פיתוח ונכסים בע"מ

ביום 2.4.2015 נתן בית המשפט העליון פסק דין בהליך מסוג דיון נוסף, שבו נדונה בין היתר השאלה האם ניתן להטיל על תאגיד שנאשם בפלילים, צו מבחן או צו לתועלת הציבור במסגרת אי-הרשעה.

אי-הרשעה של נאשם, בשונה מזיכוי נאשם, היא קביעה שהנאשם ביצע את העבירה, אך אין להרשיעו מטעמים שונים. במקרים שבהם נקבע כי אין להרשיע את הנאשם, קיימות מספר דרכי ענישה שתכליתן בעיקר שיקומיות (להבדיל מתכליות ההגנה על שלום הציבור, ההרתעה והגמול), ביניהן צו מבחן וצו לתועלת הציבור.

במסגרת צו מבחן מלווה עובד סוציאלי את הנאשם או את מי שעבר על החוק באופן אישי ומסייע לו להשתקם. צו לתועלת הציבור משמעו הטלת חיוב על מי שעבר על החוק למתן שירות לקהילה ללא שכר ובשעות הפנאי (להבדיל מעבודות שירות, שמהוות חלופה לריצוי עונש מאסר בפועל ומבוצעות בשעות העבודה הרגילות).

בפסק הדין הסכימו השופטים פה אחד כי **המצב הרצוי הוא שניתן יהיה להטיל צו מבחן וצו לתועלת הציבור גם על תאגיד, ולא רק על אדם בשר ודם. אך באשר למצב המצוי, נקבע ברוב דעות כי ההסדר החקיקתי הקיים היום אינו מאפשר להטיל צווים אלו על תאגידיים** וראוי שהמחוקק יסדיר את הנושא. על פי דעת המיעוט של השופטים רובינשטיין ודנציגר, אין להמתין לפעולת המחוקק וניתן ליישם את ההוראות הקיימות גם על תאגידיים, בהתאמות הנדרשות.

אחת הבעיות שעליה עמדה דעת הרוב נוגעת לעובדה שצו שיוטל על תאגיד, יבוצע על-ידי האורגנים או העובדים שלו. עובדה זו מעוררת את השאלות האם תיזדרש הסכמת העובדים לביצוע הצו, ומי מהעובדים יבצע אותו. כך גם לא ברור מה יהיה דינן של הפרות הצו על-ידי חלק מהעובדים כאשר חלקם האחר מבצע את הצו כראוי. בהיבט האכיפתי, במקרה שמדובר בבן אנוש, לבית המשפט סמכות לאכוף את הצווים באמצעות צו מעצר, חלופה שאינה רלוונטית במקרה של תאגיד.

לסיכום, תהליך החלת הדין הפלילי על תאגידיים לא תם. בית המשפט העליון קבע כי ראוי שהדין יאפשר הטלת צו מבחן וצו תועלת לציבור, למרות שהדין הקיים אינו מאפשר זאת. לכן, ניתן לצפות כי בבוא העת ייערך תיקון חקיקה שיאפשר בעתיד הטלת צווים דומים על תאגידיים ובכך יורחב מגוון העונשים שניתן להטיל על תאגידיים.